

ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ KONUSUNDA YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ *

Kasım Karakütük

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü Öğretim Üyesi.

ÖZET

Yükseköğretim; önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora basamaklarından oluşur. Yüksek lisans ve doktora birlikte lisansüstü eğitimi oluşturur. Bilimsel gelişmeler, bireylerin yükseköğrenimde edinmiş oldukları bilgi ve becerilerin yaşamlarını sürdürmelerine yetmemesine, yüksek nitelikli insangücüne gerek duyulmasına yol açmaktadır. Türkiye’de lisansüstü eğitim az tartışılan konulardan biridir. Bu çalışmada lisansüstü eğitim konusundaki gelişmeler değerlendirilmiş, öğretmenlerin lisansüstü eğitimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini saptamak amacıyla alan araştırması yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre anketteki herbiri bir sorunu içeren 32 ifadeden 31’ine yönetici ve öğretmenler birlikte orta, çok ve tamamen katılmışlardır. 18 ifadede de göreve ve lisansüstü öğrenime göre görüşlerde bir farklılık olmadığı gibi, bu iki faktörün ortak etkisi de anlamlı bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimi, Lisansüstü Eğitim.

ABSTARCT

Higher education consists of undergraduate, graduate, master’s and doctorate phases. Master’s and doctorate programs together make up the postgraduate education. Scientific developments make the education and skills that individuals have received at college insufficient to be able to lead their lives. Thus, highly skilled manpower is required. In Turkey, postgraduate education is one of those little discussed issues. In this study, improvements on postgraduate education are evaluated and a field study has been carried out in order to determine the administrators’ and teachers’ opinions on teachers’ postgraduate education. A questionnaire has been given. Administrators together with teachers, partly agree, agree and fully agree with 31 of 32 items, each concerning a specific problem. There are no differences in 18 opinions concerning the duty and postgraduate education. Furthermore, the common effect of these two factors has not been found meaningful.

Key Words: Teachers’ Postgraduate Education, Postgraduate Education

GİRİŞ

Türkiye Eğitim Sistemi, örgün ve yaygın olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi içermektedir. Yükseköğretimin de dört basamağı bulunmaktadır. Bunlar ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora’dır. Lisansüstü eğitim (Fr. éducation post-universitaire, İng. postgraduate education), lisans derecesi ya da diploması almış olanlara ilgi duydukları bir bilim dalında yüksek lisans (bilim uzmanlığı) ya da doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma olanağı sağlamak üzere düzenlenen eğitim olarak tanımlanabilir (TDK, 1981, 102). Yüksek lisans ile doktora eğitimi, birlikte lisansüstü eğitimi oluşturur. Doktora da kendi içinde doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik türlerine ayrılır.

Problem

Türkiye’de lisansüstü eğitim ile ilgili araştırmaların çok az sayıda olduğu gözlenmektedir. Bunun nedeni ülkemizde lisansüstü eğitim, bilim, bilim insanı ile eğitim üyesi yetiştirilmesi ve araştırma ile ilgili konulara az önem verilmesidir. Hatta Türk Eğitim Tarihi ile ilgili incelemelerde bile lisansüstü eğitim bir basamak olarak ele alınmamaktadır. Yapılan araştırmalar içinde de

* Araştırma özeti.

öğretmenlerin lisansüstü öğretimleriyle ilgili bir araştırma yer almamaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın problemini, öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğunun araştırılması oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusundaki görüşleri görev (yönetici ve öğretmen) ve lisansüstü öğrenim (görmüş olma ya da görmemiş olma) boyutlarında değerlendirmektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin lisansüstü öğretimleriyle ilgili yönetici ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? Bu görüşlerden hangileri daha önemli görülmektedir?

2. Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda göreve (yönetici ve öğretmen) ve lisansüstü öğrenime (görmüş ya da görmemiş olmaya) göre görüşler arasında bir farklılık var mıdır? Bu görüşler üzerinde, görev ve lisansüstü öğrenim görmüş olmanın ortak etkisi var mıdır?

Önem

Bir ülkenin kalkınmasının en önemli öğelerinden biri yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesidir. Bilim insanı, araştırmacı ve öğretim üyesi, üniversitelerin lisansüstü öğretim programları ile yetiştirilir. Bilginin hızla arttığı bir ortamda eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmenin daha nitelikli olması da gereklidir. Öğretmenlerin ve eğitim bilimleri uzmanlarının niteliğinin yükseltilmesinde lisansüstü öğretimin önemi yadsınamaz. Çağdaş toplumun yaratıcısı olması beklenen öğretmenlerin yetiştirilmesinde lisansüstü öğretimde karşılaşılan sorunların saptanarak, sorunların çözülmesinde araştırma sonuçlarından yararlanılabilir. Öte yandan Türkiye’de genelde lisansüstü öğretim, özelden lisansüstü öğretimin bir boyutu olan öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yapılan araştırmalar çok az olup bunlar da 1970’li yıllarda yapılmıştır. Ayrıca lisansüstü öğretim konusu az tartışılan bir konudur. Bu araştırmanın lisansüstü öğretim ve öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda tartışma yaratması ve kaynaklık etmesi umulmaktadır.

Sayıtlar

Bu araştırmanın sayıtları şunlardır:

1. Lisansüstü öğrenim görmemiş yönetici ve öğretmenler, öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda bir düşünce ve görüşe sahiptirler.

2. Araştırmanın kaynak kişileri, bilgi toplama araçlarında gerçek kanılarını belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları da şunlardır:

1. Araştırma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ile Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi’nde yürütülen Milli Eğitim Bakanlığı Okul Müdürü Adaylarına Yönelik Eğitim Yönetimi Programına (01-26.02.1999) katılan yönetici ve öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara İli Bâlâ ve Çubuk ilçelerinde resmi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin; öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusundaki betimlemeleriyle sınırlıdır.

2. Araştırma, veri toplama aracı olarak anketle sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan kimi kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Lisansüstü Öğretim: Bu araştırmada lisansüstü öğretim, yüksek lisans ve doktora kapsayan yükseköğretim basamağıdır.

Öğretmen: Bu araştırmada öğretmen kavramı; resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan, Bakanlık merkez örgütünde ya da il Milli Eğitim Müdürlüklerinde görevlendirilmiş öğretmenleri kapsamaktadır.

Yönetici: Bu kavram, ilk ve ortaöğretim kurumlarında okul müdürü ve okul müdür yardımcısı ile il ya da ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde Şube Müdürü olarak çalışanları tanımlamaktadır.

Lisansüstü Öğrenim Görmüş Öğretmen ve Yönetici: Lisansüstü öğrenim görmekte iken ayrılan, yüksek lisans ve doktorasını tamamlamış ve yüksek lisans ve doktora devam eden öğretmen ve yöneticileri tanımlar.

Lisansüstü Öğrenim Görmemiş Öğretmen ve Yönetici: Lisansüstü öğrenime hiç başlamamış ve devam etmemiş öğretmen ve yöneticileri belirtmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve araştırmaya katılanların kişisel özellikleri, bilgi toplama araçlarının geliştirilmesi, uygulanması ve toplanan verilerin çözümlenmesi konuları incelenmiştir.

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda, araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin ve görev ile lisansüstü öğrenim boyutlarına göre görüşler arasında bir farklılık olup olmadığının değerlendirilmesine yönelik bu araştırma, karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Bu araştırmada, görev (yönetici ve öğretmen) ve lisansüstü öğrenimin (görmüş ya da görmemiş olmanın), öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusundaki görüşler üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmada tam bir neden-sonuç ilişkisi biçiminde yorum getirilemez, yalnızca sonucun olası nedenlerine ilişkin ipucu kestirilebilir. Bu gerekçeyle araştırmada doğrudan bir etki sonuç ilişkisini açıklayabilecek deneme modeli yerine bu desenlere en yakın olan ve varolan durumu da geniş bir biçimde değerlendirme olanağı veren karşılaştırmalı tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırma deseni, amaca uygun olarak iki boyut üzerine kurulmuştur. Birincisi görev boyutudur. Görev boyutu, yönetici ve öğretmen olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. İkinci boyut lisansüstü öğrenimdir ki bu da lisansüstü öğrenim görmüş olmak ve lisansüstü öğrenim görmemiş olmak olarak iki kategoriden oluşmaktadır. Sonucun olası nedenleri bu iki faktöre göre incelenmiştir. Sözü edilen bu boyutlar aynı zamanda araştırmanın veri çözümleme birimlerini (ünitelerini) de oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada evrenden zaman darlığı nedeniyle bir örneklem alınmamış; araştırma için gerekli veriler, araştırmacının bilgisi ve etkisi dışında Milli Eğitim Bakanlığınca bir sınav ile seçilerek

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ile Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde yürütülen "Milli Eğitim Bakanlığı Okul Müdürü Adaylarına Yönelik Eğitim Yönetimi Programına" 01.02.1999-26.02.1999 tarihleri arasında katılan yönetici ve öğretmenler ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara İli Bâlâ ve Çubuk ilçelerinde resmi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerden toplanmıştır.

Araştırma aracının uygulandığı çalışma grubunun görüşlerinin araştırmanın evreni hakkında bir genelleme olanağı vermemekle birlikte, bir görüş kazandırabileceği, araştırmaya katılanların çoğunluğunun bir sınavla kurs için seçilen kişiler olması, onların bir ölçüde evrenlerini temsil edebilecekleri düşünülebilir. Araştırmaya katılanların aşağıda verilen kişisel özellikleri de bu görüşü desteklemektedir.

Araştırmaya katılan 203 kişinin 39'u kadın (% 19.2), 164'ü erkek (% 80.8); 132'si öğretmen (% 65.0), 55'i okul müdürü (% 27.1), 13'ü İl ya da İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünde görevlendirilmiş öğretmen (% 6.4)'dir. Araştırmaya katılanların yarısından biraz fazlası (% 52.7) il merkezinde, üçtebirine yakın kısmı (% 29.6) ilçe merkezinde, % 9.9'u köyde ve % 7.4'ü belde görev yapmaktadır. 27 kişi (% 13.3) önlisans, 4 kişi (% 2.0) üç yıllık yükseköğretim, 133 kişi (% 65.5) lisans ya da lisans tamamlama, 39 kişi (% 19.2) yüksek lisans mezunudur. Bunların 151'i (% 74.4) lisansüstü öğrenime devam etmiyor, 8'i (3.9) lisansüstü öğrenimi bitirmeden ayrılmış, 36'sı (% 17.7) yüksek lisansa devam ediyor, 8'i (% 3.9) doktora devam ediyor. Dolayısıyla 203 kişinin 118'i (% 58.1)'i lisansüstü öğrenim görmemiş, 85'i ise (% 41.9) lisansüstü öğrenim görmüştür. Kıdeme göre de 34 kişinin 1-5 yıl, 63 kişinin 6-10 yıl, 55 kişinin 11-15 yıl, 36 kişinin 16-20 yıl, 15 kişinin 22 yıl ve daha fazla kıdeme sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıdem gruplarına göre görece bir dengeli dağılım da sağlanmıştır.

Araştırmaya katılanların görev ve lisansüstü öğrenim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; 147 öğretmenin 75'i (% 51.0) lisansüstü öğrenim görmüş, 72'si (% 49.0)'u lisansüstü öğrenim görmemiş iken; 56 yöneticinin de 43'ü (% 76.8)'i lisansüstü öğrenim görmemiş, 13'ü (% 23.2) lisansüstü öğrenim görmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin (203 kişi) 118'i (% 58.1) lisansüstü öğrenim görmemiş, 85'i (% 41.9) lisansüstü öğrenim görmüştür.

Ankette yüksek lisans alanlarını belirtenlerin alanlara göre dağılımı da şöyledir: Eğitim Yönetimi ve Planlaması 22, Eğitim Programları ve Öğretim 9, Kamu Yönetimi 6, Halk Eğitimi 3, Özel Eğitim 3, Biyoloji 3, Eğitimde Psikolojik Hizmetler 2, İstatistik 1, Spor Yönetimi 1, Fizik 1, Makine Eğitimi 1, Sosyoloji 1, İslam Felsefesi 1 kişi.

Araştırmaya katılanların branşlara göre sayı ve oran (%) olarak dağılımları da şöyledir: Sınıf öğretmeni 81, 39.9; Tarih 31, 15.3; Türk Dili ve Edebiyatı 14, 6.9; Fen Bilgisi (Fizik, Biyoloji) 12, 5.9; Sosyal Bilgiler (Coğrafya) 10, 4.9; Rehber Öğretmen 7, 3.4; Yabancı Dil 7, 3.4; İşitme Engelliler Sınıf Öğretmenliği 6, 3.0; Matematik 5, 2.5; Felsefe Grubu 5, 2.5; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4, 2.0; Elektrik Teknik Öğretmenliği 2, 1.0; İşletme-Muhasebe 2, 1.0; Beden Eğitimi 2, 1.0; Teknik Öğretmen (Makina) 2, 1.0; Anasınıfı Öğretmenliği 2, 1.0; Öğretmen Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği 1, 0.5;

Metal İşleri Öğretmenliği 1, 0.5; İş Eğitimi 1, 0.5; Çocuk Gelişimi 1, 0.5; Müzik 1, 0.5; El Sanatları 1, 0.5; bu maddeye yanıt vermeyen 5, 2.5.

Anketi yanıtlayanların görev yaptıkları iller ve oranları ise Ankara 91 kişi (% 44.8), Antalya 25 (% 12.3), Burdur 16 (% 7.9), Tekirdağ 12 (% 5.9), Tokat 12 (% 5.9), Çorum 11 (% 5.4), Çankırı 9 (% 4.4), Yozgat 7 (% 3.4), Karaman 7 (% 3.4), Kahramanmaraş 4 (% 2.0), Sivas 4 (% 2.0), Osmaniye 2 (% 1.0), Bolu 1 (% 0.5), bu maddeye yanıt vermeyen 2 (% 1.0)'dir.

Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi

Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi ile ilgili yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi için öncelikle lisansüstü öğretim konusundaki alanyazın taranmış ve varolan sınırlı sayıdaki araştırma incelenmiş, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerle de görüşülerek araştırmada uygulanan bilgi toplama aracı taslağı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu bilgi toplama aracı taslağının, araştırmanın amacına ne derece hizmet ettiğini saptamak üzere dokuz alan uzmanına verilmiş, uzmanların görüşleri ve eleştirileri dikkate alınarak bilgi toplama aracı geliştirilmiştir. Böylece aracın, ölçmek istediğini ölçüyor olabilmesi ile açıklanabilen içerik geçerliğinin uzman görüşüyle sağlandığı benimsenmiştir. Bu araç lisansüstü öğrenim görmekte olan on öğretmene uygulanarak, aracın maddelerinin anlaşılır ve kolay doldurulup doldurulmadığı sınıanmış; bir sorun olmadığı gözlenmiştir. Böylece bilgi toplama aracı iki bölüm olarak düzenlenmiştir. Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusundaki yönetici ve öğretmen görüşleriyle ilgili birinci bölümde 32'si kapalı, 1'i açık uçlu 33 madde yer almıştır. Her maddede belirtilen ifade, öğretmenlerin lisansüstü öğretimiyle ilgili bir sorunu belirtmektedir. Kişisel bilgilerle ilgili maddeleri içeren ikinci bölümde de sekiz madde yer almıştır.

Aracın Uygulanması

Araştırmanın bilgi toplama aracı 01.02.1999-26.02.1999 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde yürütülen Milli Eğitim Bakanlığı Okul Müdürü Adaylarına Yönelik Eğitim Yönetimi Programına katılan 107 kişiye (34 yönetici ve 73 öğretmen), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde paralel yürütülen aynı programa katılan 45 kişiye (21 yönetici ve 24 öğretmen), Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu ile Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli 1 yönetici ve 22 öğretmene, Ankara İli Bâlâ ve Çubuk ilçelerinde görev yapan 28 öğretmene olmak üzere 203 kişiye (56 yönetici, 147 öğretmen) uygulanmıştır.

Bu araştırmada kullanılan aracın güvenilirlik düzeyi için 203 yönetici ve öğretmenin verilerine göre iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Cronbach Alpha katsayısı, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının bir ölçütü olarak hesaplanmakta ve güvenilirliğin bir göstergesi olarak yorumlanabilmektedir. Bu araç için Cronbach Alpha katsayısı oldukça yüksek (.82) çıkmıştır. Bu da aracın güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu gösterebilir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın bilgi toplama aracıyla derlenen verilerin istatistiksel çözümlemesi SPSS paket programı kullanılarak bilgisayarda yapılmıştır. Bilgi toplama aracının ikinci bölümünde yer alan araştırmaya katılanlara ilişkin kişisel bilgilerinin frekans ve yüzdeleri alınmıştır. Bu veriler, Yöntem bölümünde çalışma grubunu betimlemek amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci alt amacında yer alan öğretmenlerin lisansüstü öğretimine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin birlikte görüşlerinin neler olduğu ve bu görüşlerin önem derecesi, her maddenin ortalaması hesaplanarak saptanmıştır. Görüşlerin önem derecesi en yüksek ortalamadan başlanarak sıralanarak değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin lisansüstü öğretimine ilişkin görev (yönetici ve öğretmen) ve lisansüstü öğrenim (görmemiş ve görmüş olma) boyutlarına ilişkin görüşlerde bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için toplanan verilerin sürekli ve eşit aralıklı olduğu kabul edilerek iki boyutlu varyans çözümlemesi (analizi) tekniği kullanılmıştır. Bu çözümleme araştırmanın aracıda yer alan maddeler düzeyinde yapılmıştır. Varyans çözümlemesinde anlamlılık düzeyi olarak $\alpha = .05$ alınmıştır. Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusundaki ifadeler yönetici ve öğretmenlerin katılma düzeyi her maddeye ilişkin ortalamalar bulunarak betimlenmiştir. Öğretmenlerin lisansüstü öğretimine ilişkin ifadeler yönetici ve öğretmenlerin katılma düzeylerini belirlemede beşli derecelmeli ölçek kullanılmıştır. Puan sınırlarını hesaplamada beşli derecelmeli ölçeğin "hiç katılmıyorum"dan "tamamen katılıyorum"a kadar dört eşit aralıktan oluşan beşli bir ölçek olduğundan hareket edilerek puanların gerçek aralıklarını bulmada $4:5=0.8$ katsayısı kullanılmıştır. Böylece yönetici ve öğretmenlerin her maddeye ne derece katıldıkları bu aralığa göre kestirilmiştir. Beşli derecelmeli ölçeğin derece ve puan sınırları ise şöyledir: Hiç Katılmıyorum 1.00-1.79, Az Katılıyorum 1.80-2.59, Orta Düzeyde Katılıyorum 2.60-3.39, Çok Katılıyorum 3.40-4.19, Tamamen Katılıyorum 4.20-5.00.

İstatistiksel çözümleme sonucunda ortalamaları orta ($\bar{X} = 2.60$) ve üstünde olan ifadeler, öğretmenlerin lisansüstü öğretimine ilişkin yapılacak girişimlere temel oluşturacaktır. Çünkü bunlar öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin birlikte katıldıkları sorunları gösteren görüşlerdir. Ayrıca araştırma aracıda yer alan bir açık uçlu soruya verilen yanıtlardan konu ile ilgili olanlar kümelendirilmiş, frekansı belirtilmiş ve çizelgeleştirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, öğretmenlerin lisansüstü öğretimine ilişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir.

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğretimine İlişkin İfadeler, Önem Sırası ve Yönetici ve Öğretmenlerin İfadelere Katılma Düzeyi İle İlgili Bulgular

Araştırmada elde edilen verilere göre öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda **yönetici ve öğretmenlerin birlikte tamamen katıldıkları dokuz ifade (sorun)** en önemli görülenden başlamak üzere şöyledir (Çizelge 1):

1. Lisansüstü öğrenimini bitiren öğretmenlerin aldığı kademe ve ek ders ücreti artışı gibi özendiriciler bu öğrenimin yeterli karşılığı değildir.
2. Bakanlıkça lisansüstü öğrenimin önemi yeterince anlaşılammıştır.
3. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusunda Bakanlıkça açık bir politika saptanmamıştır.
4. Lisansüstü öğrenime girişte yabancı dil sınavını kazanmanın ön koşul olması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim için daha az başvurularında önemli bir etmendir.
5. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapımlarıyla ilgili mevzuat yetersizdir.
6. Yurtdışına lisansüstü öğrenim amacıyla gönderilen öğretmenlerin seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır.

7. Lisansüstü öğretim sınavını kazanan öğretmenin tayininin üniversitenin bulunduğu ilde uzak bir okula yapılması, öğretmenin lisansüstü öğrenim görmesini engellemektedir.

8. Bakanlıkça açılan yabancı dil kurslarının yeterli olmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime hazırlanmaları açısından bir engeldir.

9. Öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sırasında yüksek lisansa özendirilmemesi de öğretmenin lisansüstü öğrenime daha az yönelmesinde bir etkidir.

Yönetici ve öğretmenlerin birlikte “çok” katıldıkları onyedeki ifade (sorun) de önem sırasına göre şöyledir:

10. Lisansüstü öğretimin, öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde yapılması, öğretmenlere katkı getirmemektedir.

11. Atama ve yükseltmelerde lisansüstü öğrenim yapmış olmanın dikkate alınmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmak istememesinde önemli bir etkidir.

ÇİZELGE 1 ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN İFADELER, ÖNEM SIRASI VE YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN İFADELERE KATILMA DÜZEYİ

ÖNEM SIRASI	ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ KONUSUNDAKİ İFADELER	$\bar{X}$	KATILMA DÜZEYİ
1.	Lisansüstü öğrenimini bitiren öğretmenlerin aldığı kademe ve ek ders ücreti artışı gibi özendiriciler bu öğrenimin yeterli karşılığı değildir	4.48	Tamamen
2.	Bakanlıkça lisansüstü öğrenimin önemi yeterince anlaşılammıştır	4.34	Tamamen
3.	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusunda Bakanlıkça açık bir politika saptanmamıştır	4.34	Tamamen
4.	Lisansüstü öğrenime girişte yabancı dil sınavını kazanmanın ön koşul olması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim için daha az başvurularında önemli bir etkidir	4.33	Tamamen
5.	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapımlarıyla ilgili mevzuat yetersizdir	4.32	Tamamen
6.	Yurtdışına lisansüstü öğrenim amacıyla gönderilen öğretmenlerin seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır	4.30	Tamamen
7.	Lisansüstü öğretim sınavını kazanan öğretmenin tayininin üniversitenin bulunduğu ilde uzak bir okula yapılması, öğretmenin lisansüstü öğrenim görmesini engellemektedir	4.25	Tamamen
8.	Bakanlıkça açılan yabancı dil kurslarının yeterli olmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime hazırlanmaları açısından bir engeldir	4.20	Tamamen
9.	Öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sırasında yüksek lisansa özendirilmemesi de öğretmenin lisansüstü öğrenime daha az yönelmesinde bir etkidir	4.20	Tamamen
10.	Lisansüstü öğretimin, öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde yapılması, öğretmenlere katkı getirmemektedir	4.17	Çok
11.	Atama ve yükseltmelerde lisansüstü öğrenim yapmış olmanın dikkate alınmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmak istememesinde önemli bir etkidir	4.15	Çok
12.	Öğretmenlerce hazırlanan lisansüstü tezlere, Bakanlıkça parasal destek sağlanmaması, öğretmenin lisansüstü öğretimin maliyetinden olumsuz etkilenmesinde bir etkidir	4.08	Çok
13.	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim gördüğü programların niteliği, üniversiteler arasında çok farklılaşmaktadır	4.05	Çok
14.	Bakanlık merkez örgütü ile il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde eğitim bilimleri alanında uzmanlık gerektiren görevlerde (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Halk Eğitimi, Özel Eğitim) lisansüstü öğrenim gören personelin kadrolu olarak çalıştırılmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelmesinde olumsuz bir rol oynamaktadır	4.00	Çok
15.	Öğretmenlerin başvurabileceği alanlardaki, lisansüstü öğretim programlarının kontenjanları yetersizdir	3.91	Çok
16.	Bakanlığın aldığı kararlarda lisansüstü araştırmalardan yararlanmaması, öğretmenlerin lisansüstü tez konularının güncel sorunlara yönelik olmamasına yol açmaktadır	3.84	Çok
17.	Lisansüstü öğretimin maliyetini karşılamak, öğretmenlere zor gelmektedir	3.84	Çok
18.	Okul ya da birim yöneticilerince; lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere izin, lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerinin çakışması durumunda yardım vb konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır	3.81	Çok
19.	Aday (stajiyer) öğretmene, mevzuatın lisansüstü öğrenime devam etme olanağı vermemesi, bu konudaki en önemli engellerden biridir	3.75	Çok
20.	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmek için başvurdukları üniversitelerde öğrenci seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır	3.73	Çok
21.	Lisansüstü öğrenimin önemini öğretmenler yeterince anlayamamıştır	3.70	Çok
22.	Öğretmenler, lisansüstü öğrenim yapabilecekleri kurumlar ve programları bilmemektedirler	3.68	Çok
23.	Öğretmenlerden katkı payı (harç) alınması, öğretmenlerin yüksek lisans yapmalarını olumsuz etkilemektedir	3.66	Çok

24.	Öğretmen adaylarına eskiden lisansta verilen pedagojik formasyon derslerinin bundan sonra tezsiz yüksek lisansta verilmek istenmesi, uygun değildir	3.65	Çok
25.	Müfettiş ve Eğitim Yöneticisi olmada, Eğitim Yönetimi ve Planlaması alanında yüksek lisans mezunu olma koşulunun aranmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelme isteğinin oluşmasında önemli bir engeldir	3.60	Çok
26.	Ortaöğretimde bazı alanlarda tezsiz yüksek lisans programlarıyla (3.5+1.5 ya da 4+1.5 yıl), bazı alanlarda ise lisans programlarıyla (4 yıl) öğretmen yetiştirmek, aynı kurumda çalışan öğretmenler arasında ayırım yaratır	3.50	Çok
27.	Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevini de sürdürmesi, öğretmenin lisansüstü öğrenimdeki başarısını olumsuz etkilemektedir	3.23	Orta
28.	Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevinin de sürdürülmesi, öğretmenlik görevinin gereklerini yerine getirmeyi güçleştirmektedir	3.15	Orta
29.	Türkiye’de öğretimi yapılan alanlarda yurtdışına lisansüstü öğrenim yaptırmak üzere öğretmen gönderilmesi kaynak savurganlıdır	3.10	Orta
30.	Ortaöğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik (bütünleştirilmiş) tezsiz yüksek lisans programları ile 5 yılda öğretmen yetiştirmek (3.5 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu ve 4 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu) Türkiye koşullarına uygun bir karar değildir	2.82	Orta
31.	Lisansüstü öğrenim gören öğretmenin görüşleri, görev yaptığı okul ya da birimde tedirginlik yaratmaktadır	2.59	Orta
32.	Lisansüstü öğrenime devam eden öğretmene karşı, çalışma arkadaşları engelleyici davranışlar göstermektedirler	2.40	Az

N = 203

12. Öğretmenlerce hazırlanan lisansüstü tezlere, Bakanlıkça parasal destek sağlanmaması, öğretmenin lisansüstü öğretimin maliyetinden olumsuz etkilenmesinde bir etkindir.

13. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim gördüğü programların niteliği, üniversiteler arasında çok farklılaşmaktadır.

14. Bakanlık merkez örgütü ile il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde eğitim bilimleri alanında uzmanlık gerektiren görevlerde (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Halk Eğitimi, Özel Eğitim) lisansüstü öğrenim gören personelin kadrolu olarak çalıştırılmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelmesinde olumsuz bir rol oynamaktadır.

15. Öğretmenlerin başvurabileceği alanlardaki, lisansüstü öğretim programlarının kontenjanları yetersizdir.

16. Bakanlığın aldığı kararlarda lisansüstü araştırmalardan yararlanmaması, öğretmenlerin lisansüstü tez konularının güncel sorunlara yönelik olmamasına yol açmaktadır.

17. Lisansüstü öğretimin maliyetini karşılamak, öğretmenlere zor gelmektedir.

18. Okul ya da birim yöneticilerince; lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere izin, lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerinin çakışması durumunda yardım vb konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır.

19. Aday (stajiyer) öğretmene, mevzuatın lisansüstü öğrenime devam etme olanağı vermemesi, bu konudaki en önemli engellerden biridir.

20. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmek için başvurdukları üniversitelerde öğrenci seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır.

21. Lisansüstü öğrenimin önemini öğretmenler yeterince anlayamamıştır.

22. Öğretmenler, lisansüstü öğrenim yapabilecekleri kurumlar ve programları bilmemektedirler.

23. Öğretmenlerden katkı payı (harç) alınması, öğretmenlerin yüksek lisans yapmalarını olumsuz etkilemektedir.

24. Öğretmen adaylarına eskiden lisansta verilen pedagojik formasyon derslerinin bundan sonra tezsiz yüksek lisansta verilmek istenmesi, uygun değildir.

25. Müfettiş ve Eğitim Yöneticisi olmada, Eğitim Yönetimi ve Planlaması alanında yüksek lisans mezunu olma koşulunun aranmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelme isteğinin oluşmasında önemli bir engeldir.

26. Ortaöğretimde bazı alanlarda tezsiz yüksek lisans programlarıyla (3.5+1.5 ya da 4+1.5 yıl), bazı alanlarda ise lisans programlarıyla (4 yıl) öğretmen yetiştirmek, aynı kurumda çalışan öğretmenler arasında ayırım yaratır.

Yönetici ve öğretmenlerin orta düzeyde katıldıkları beş ifade de de şunlardır:

27. Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevini de sürdürmesi, öğretmenin lisansüstü öğrenimdeki başarısını olumsuz etkilemektedir.

28. Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevinin de sürdürülmesi, öğretmenlik görevinin gereklerini yerine getirmeyi güçleştirmektedir.

29. Türkiye’de öğretimi yapılan alanlarda yurtdışına lisansüstü öğrenim yaptırmak üzere öğretmen gönderilmesi kaynak savurganlığıdır.

30. Ortaöğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik (bütünleştirilmiş) tezsiz yüksek lisans programları ile 5 yılda öğretmen yetiştirmek (3.5 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu ve 4 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu) Türkiye koşullarına uygun bir karar değildir.

31. Lisansüstü öğrenim gören öğretmenin görüşleri, görev yaptığı okul ya da birimde tedirginlik yaratmaktadır.

Yönetici ve öğretmenlerin “az” olarak katıldıkları tek madde “Lisansüstü öğrenime devam eden öğretmene karşı, çalışma arkadaşları engelleyici davranışlar göstermektedirler” ifadesidir.

“Tamamen” katılınan dokuz maddeden yedisi Bakanlıkla, ikisi üniversite ile ilgilidir. Yönetici ve öğretmenlerin en önemli gördükleri ifade (sorun) lisansüstü öğrenimini tamamlayanlara verilen maddi özendiricilerle ilgili olması, öğretmenin genel ekonomik düzeyinin düşük olmasının yansımaları olarak değerlendirilebilir. İkinci sırada önemli görülen ifade “Bakanlıkça lisansüstü öğrenimin öneminin yeterince anlaşılabilmesi”dir. Üçüncü olarak, Bakanlıkça öğretmenlerin lisansüstü öğretimleriyle ilgili açık bir politikasının olmamasıdır.

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğretimi Konusundaki Görüşlere, Görev ve Lisansüstü Öğrenimin (Görmüş ya da Görmemiş Olmanın) Temel ve Ortak Etkileriyle İlgili Bulgular

Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda görev ve lisansüstü öğrenime göre varyans çözümlemesi sonuçları Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2’ye göre, “Öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusunda Bakanlıkça açık bir politika saptanmamıştır” ifadesiyle ilgili olarak göreve (yönetici ve öğretmen) göre görüşler arasında bir fark yok iken ($F= .06, p > .05$), lisansüstü öğrenime (görmemiş ya da görmüş olma) göre görüşler arasında bir farklılık vardır ($F= 3.98, p < .05$). Lisansüstü öğrenim görmemiş olanlar ($\bar{X}=4.45$), lisansüstü öğrenim görmüş olanlardan ($\bar{X}=4.19$) daha çok bu görüşe katılmaktadırlar. Görev ve lisansüstü öğrenimin görüşler üzerindeki ortak etkisi anlamlı bulunmamıştır ($F= 1.00, p > .05$).

“Öğretmenler, lisansüstü öğrenim yapabilecekleri kurumlar ve programları bilmemektedirler” ifadesiyle ilgili olarak, göreve göre görüşler arasında bir farklılık yok iken ($F= .02, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık vardır ($F= 10.30, p < .05$). Lisansüstü öğrenim görmemiş olanların ($\bar{X}=3.97$), lisansüstü öğrenim görmüş olanlara ($\bar{X}=3.28$) göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= .09, p > .05$).

“Atama ve yükseltmelerde lisansüstü öğrenim yapmış olmanın dikkate alınmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmak istememesinde önemli bir etkendir” ifadesiyle ilgili olarak da, göreve göre görüşler arasında bir farklılık yok iken ($F= .07, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık vardır ($F= 10.11, p < .05$). Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=4.47$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=3.92$), göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= .05, p > .05$). Bu görüşle ilgili lisansüstü öğrenimin etkili olması doğal bir sonuçtur. Çünkü lisansüstü öğrenimin atama ve yükseltmelerde dikkate alınması beklentisi vardır.

Göreve göre görüşlerde bir farklılaşma olmamasına karşın ($F= 1.12, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olan ($F= 5.12, p < .05$) bir ifade de “Lisansüstü öğrenime devam eden öğretmene karşı, çalışma arkadaşları engelleyici davranışlar göstermektedirler”. Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=2.65$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=2.23$), göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= .15, p > .05$). Bu görüşle ilgili lisansüstü öğrenimin etkili olması beklenebilir. Çünkü lisansüstü öğrenim görenler, bu sorunu yaşamaktadırlar.

ÇİZELGE 2
GÖREV (YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN) VE LİSANSÜSTÜ ÖĞRENİM (GÖRMÜŞ YA DA GÖRMEMİŞ OLMANIN) ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERE TEMEL VE ORTAK ETKİSİ

ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ KONUSUNDAKİ İFADELER		Görev			Lisansüstü Öğrenim			Görev x Lisansüstü Öğretim F
		Öğretmen $\bar{X}$	Yönetici $\bar{X}$	F	Görmemiş $\bar{X}$	Görmüş $\bar{X}$	F	
1	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusunda Bakanlıkça açık bir politika saptanmamıştır	4.31	4.41	.06	4.45	4.19	3.98*	1.00
2	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapımlarıyla ilgili mevzuat yetersizdir	4.28	4.43	.03	4.33	4.31	1.15	3.84
3	Bakanlıkça lisansüstü öğrenimin önemi yeterince anlaşılamamıştır	4.36	4.29	.68	4.27	4.44	.06	1.94
4	Öğretmenler, lisansüstü öğrenim yapabilecekleri kurumlar ve programları bilmemektedirler	3.65	3.77	.02	3.97	3.28	10.30*	0.09
5	Lisansüstü öğrenimin önemini öğretmenler yeterince anlayamamıştır	3.69	3.73	.02	3.73	3.67	.07	.00
6	Öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sırasında yüksek lisansa özendirilmemesi de öğretmenin lisansüstü öğrenime daha az yönelmesinde bir etkendir	4.15	4.32	.00	4.31	4.04	5.11	1.81*

7	Aday (stajiyer) öğretmene, mevzuatın lisansüstü öğrenime devam etme olanağı vermemesi, bu konudaki en önemli engellerden biridir	3.84	3.52	2.6 2	3.68	3.86	.00	.65
8	Atama ve yükseltmelerde lisansüstü öğrenim yapmış olmanın dikkate alınmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmak istememesinde önemli bir etkidir	4.24	4.00	.07	3.92	4.47	10.1 1*	.05
9	Lisansüstü öğretim sınavını kazanan öğretmenin tayininin üniversitenin bulunduğu ilde uzak bir okula yapılması, öğretmenin lisansüstü öğrenim görmesini engellemektedir	4.29	4.14	2.0 3	4.23	4.28	.68	2.69
10	Okul ya da birim yöneticilerine; lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere izin, lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerinin çakışması durumunda yardım vb konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır	3.99	3.34	9.4 2*	3.58	4.13	2.72	.73
11	Lisansüstü öğrenime devam eden öğretmene karşı, çalışma arkadaşları engelleyici davranışlar göstermektedirler	2.38	2.46	1.1 2	2.23	2.65	5.12 *	.15
12	Lisansüstü öğrenim gören öğretmenin görüşleri, görev yaptığı okul ya da birimde tedirginlik yaratmaktadır	2.67	2.38	.11	2.29	3.01	17.8 5*	4.03*
13	Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevini de sürdürmesi, öğretmenin lisansüstü öğrenimdeki başarısını olumsuz etkilemektedir	3.19	3.32	.42	3.06	3.46	1.94	1.07
14	Lisansüstü öğrenimle birlikte öğretmenlik görevinin de sürdürülmesi, öğretmenlik görevinin gereklerini yerine getirmeyi güçleştirmektedir	3.09	3.30	.23	3.17	3.12	.42	1.18
15	Lisansüstü öğrenime girişte yabancı dil sınavını kazanmanın ön koşul olması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim için daha az başvurularında önemli bir etkidir	4.27	4.46	1.1 1	4.49	4.09	1.68	1.63
16	Bakanlıkça açılan yabancı dil kurslarının yeterli olmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime hazırlanmaları açısından bir engeldir	4.15	4.32	.89	4.29	4.07	.51	.38
17	Lisansüstü öğretimin maliyetini karşılamak, öğretmenlere zor gelmektedir	3.88	3.73	1.2 9	4.03	3.58	4.65 *	.25
18	Öğretmenlerden katkı payı (harç) alınması, öğretmenlerin yüksek lisans yapmalarını olumsuz etkilemektedir	3.65	3.66	.06	3.76	3.51	1.25	.00
19	Lisansüstü öğrenimini bitiren öğretmenlerin aldığı kademe ve ek ders ücreti artışı gibi özendiriciler bu öğrenimin yeterli karşılığı değildir	4.55	4.29	.94	4.30	4.73	6.62 *	.02
20	Öğretmenlerce hazırlanan lisansüstü tezlere, Bakanlıkça parasal destek sağlanmaması, öğretmenin lisansüstü öğretimin maliyetinden olumsuz etkilenmesinde bir etkidir	4.10	4.02	.11	4.05	4.12	.10	.01
21	Bakanlığın aldığı kararlarda lisansüstü araştırmalardan yararlanmaması, öğretmenlerin lisansüstü tez konularının güncel sorunlara yönelik olmamasına yol açmaktadır	3.84	3.86	.89	3.73	4.00	4.61 *	1.02

* $p < .05$ $N_{\text{Toplam}} = 203$, $N_{\text{Öğretmen}} = 147$, $N_{\text{Yönetici}} = 56$, $N_{\text{Lisansüstü Öğrenim Görmemiş}} = 118$, $N_{\text{Lisansüstü Öğrenim Görmüş}}$

= 85

ÇİZELGE 2 – devam

ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ KONUSUNDAKİ İFADELER		Görev			Lisansüstü Öğrenim			Görev x Lisansüstü Öğretim F
		Öğretmen $\bar{X}$	Yönetici $\bar{X}$	F	Görmemiş $\bar{X}$	Görmüş $\bar{X}$	F	
22	Bakanlık merkez örgütü ile il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde eğitim bilimleri alanında uzmanlık gerektiren görevlerde (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Halk Eğitimi, Özel Eğitim) lisansüstü öğrenim gören personelin kadrolu olarak çalıştırılmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelmesinde olumsuz bir rol oynamaktadır	4.01	3.96	.75	3.82	4.25	8.47*	1.66
23	Öğretmen adaylarına eskiden lisansta verilen pedagojik formasyon derslerinin bundan sonra tezsiz yüksek lisansta verilmek istenmesi, uygun değildir	3.69	3.53	3.22*	3.64	3.66	2.64*	7.30*
24	Ortaöğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik (bütünleştirilmiş) tezsiz yüksek lisans programları ile 5 yılda öğretmen yetiştirmek (3.5 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu ve 4 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu) Türkiye koşullarına uygun bir karar değildir	2.88	2.64	2.16	2.64	3.07	.16	4.66*
25	Ortaöğretimde bazı alanlarda tezsiz yüksek lisans programlarıyla (3.5+1.5 ya da 4+1.5 yıl), bazı alanlarda ise lisans programlarıyla (4 yıl) öğretmen yetiştirmek, aynı kurumda çalışan öğretmenler arasında ayırım yaratır	3.48	3.57	.31	3.50	3.51	1.47	5.38*
26	Müfettiş ve Eğitim Yöneticisi olmada, Eğitim Yönetimi ve Planlaması alanında yüksek lisans mezunu olma koşulunun aranmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelme isteğinin oluşmasında önemli bir engeldir	3.66	3.43	.25	3.49	3.74	1.72	.42
27	Öğretmenlerin başvurabileceği alanlardaki, lisansüstü öğretim programlarının kontenjanları yetersizdir	3.88	3.98	.02	3.97	3.82	.92	.20
28	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmek için başvurdukları üniversitelerde öğrenci seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır	3.65	3.93	2.67	3.71	3.75	.64	.31
29	Lisansüstü öğretimin, öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde yapılması, öğretmenlere katkı getirmemektedir	4.22	4.05	.48	4.13	4.24	.27	.03
30	Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim gördüğü programların niteliği, üniversiteler arasında çok farklılaşmaktadır	4.06	4.02	.34	4.03	4.08	.08	.96
31	Yurtdışına lisansüstü öğrenim amacıyla gönderilen öğretmenlerin seçimi; geçerli, güvenilir ve nesnel (objektif) yöntemlerle yapılmamaktadır	4.21	4.52	2.82	4.32	4.26	.02	.08
32	Türkiye’de öğretimi yapılan alanlarda yurtdışına lisansüstü öğrenim yaptırmak üzere öğretmen gönderilmesi kaynak savurganlıdır	2.98	3.43	2.81	3.20	2.96	.02	.41

* $p < .05$ $N_{\text{Toplam}} = 203$, $N_{\text{Öğretmen}} = 147$, $N_{\text{Yönetici}} = 56$, $N_{\text{Lisansüstü Öğrenim Görmemiş}} = 118$, $N_{\text{Lisansüstü Öğrenim Görmüş}} = 85$

“Lisansüstü öğrenimin maliyetini karşılamak, öğretmenlere zor gelmektedir” ifadesiyle ilgili olarak, göreve göre görüşler arasında bir farklılık yok iken ($F= 1.29$, $p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık vardır ($F= 4.65$, $p < .05$). Lisansüstü öğrenim görmemiş olanların ($\bar{X}=4.03$), lisansüstü öğrenim görmüş olanlara ($\bar{X}=3.58$) göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= .25$, $p > .05$). Lisansüstü öğrenim görmemiş olanların, lisansüstü öğrenim görenlere göre maliyeti daha önemli bir sorun olarak görmeleri ile ilgili bu bulgu, beklenenin tersine bir durumu yansıtmaktadır. Çünkü maliyetle ilgili sorun lisansüstü öğrenim görenlerle ilgili iken, lisansüstü öğrenim görmeyenler bu görüşe daha çok katılmışlardır. Bu bulgu, öğretmenlerin genel ekonomik durumlarının düşük olmasıyla açıklanabilir.

“Lisansüstü öğrenimini bitiren öğretmenlerin aldığı kademe ve ek ders ücreti artışı gibi özendiriciler bu öğrenimin yeterli karşılığı değildir” ifadesiyle ilgili olarak da yine göreve göre görüşler

arasında bir farklılık yok iken ($F= .94, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık vardır ($F= 6.62, p < .05$). Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=4.73$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=4.30$) göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= .02, p > .05$). Çünkü lisansüstü öğrenim görenlerin, lisansüstü öğrenim görmüş olmaktan dolayı aldıkları aylık ve ek ders ücretlerinde parasal artış beklentisi vardır.

Göreve göre görüşlerde bir farklılaşma olmamasına karşın ($F= .89, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olan ($F= 4.61, p < .05$) bir ifade de “Bakanlığın aldığı kararlarda lisansüstü araştırmalardan yararlanmaması, öğretmenlerin lisansüstü tez konularının güncel sorunlara yönelik olmamasına yol açmaktadır” ifadesiyle ilgilidir. Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=4.00$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=3.73$) göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= 1.02, p > .05$). Bu bulgu, lisansüstü öğrenim görmüş olan yönetici ve öğretmenlere göre, lisansüstü tezlerin Bakanlıkça dikkate alınıp yararlanılmadığını göstermektedir.

Göreve göre görüşlerde bir farklılaşma olmamasına karşın ($F= .75, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olan ($F= 8.47, p < .05$) bir ifade de “Bakanlık merkez örgütü ile il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde eğitim bilimleri alanında uzmanlık gerektiren görevlerde (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Halk Eğitimi, Özel Eğitim) lisansüstü öğrenim gören personelin kadrolu olarak çalıştırılmaması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelmesinde olumsuz bir rol oynamaktadır” ifadesiyle ilgilidir. Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=4.25$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=3.82$), göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Ortak etki de anlamlı bulunmamıştır ($F= 1.66, p > .05$). Lisansüstü öğrenim görmüş olan yönetici ve öğretmenlere göre, eğitim bilimlerinin çeşitli uzmanlık alanlarında lisansüstü öğrenim görmüş uzmanların kadrolu olarak çalıştırılması yerine, bu uzmanlık alanlarında öğrenim görmüş olan öğretmenlerin görevlendirilerek bu hizmetlerin yerine getirilmesi, lisansüstü öğrenim konusunda bir sorundur. Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin o alanda uzmanlaşması, dolayısıyla kadrolu olarak ilgili alanda istihdam edilmesinin gerekliliğinin vurgulandığı gözlenmektedir.

Göreve göre görüşlerde bir farklılaşma olmamasına karşın ($F= .11, p > .05$), lisansüstü öğrenime göre farklılık olan ($F= 17.85, p < .05$) ve ortak etkinin anlamlı bulunduğu ($F= 4.03, p < .05$) tek ifade, “Lisansüstü öğrenim gören öğretmenin görüşleri, görev yaptığı okul ya da birimde tedirginlik yaratmaktadır”. Lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=3.01$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlara ($\bar{X}=2.29$) göre bu görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Bu bulguya göre, lisansüstü öğrenim görenlerin, böyle bir sorunu hissettikleri anlaşılmaktadır.

Hem göreve göre ($F= 3.22, p < .05$), hem de lisansüstü öğrenime göre ($F= 2.64, p < .05$) farklılık olan ve bu iki faktörün ortak etkisinin anlamlı bulunduğu ($F= 7.30, p < .05$) tek ifade ise “Öğretmen adaylarına eskiden lisansta verilen pedagojik formasyon derslerinin bundan sonra tezsiz yüksek lisansta verilmek istenmesi, uygun değildir” ifadesidir. Bu ifadeye göreve göre öğretmenler

($\bar{X}=3.69$), yöneticilerden ($\bar{X}=3.53$); lisansüstü öğrenime göre de lisansüstü öğrenim görmüş olanların ($\bar{X}=3.66$), lisansüstü öğrenim görmemiş olanlardan ($\bar{X}=3.64$) daha çok katıldıkları gözlenmektedir.

Görev faktörüne göre görüşlerde farklılık olmasına karşın ($F=9.42$, $p < .05$), lisansüstü öğrenime göre ($F=2.72$, $p > .05$) ve bu iki faktöre (görev ve lisansüstü öğrenim) ortak etkinin anlamlı bulunmadığı ($F=.73$, $p > .05$) tek ifade, “Okul ya da birim yöneticilerince; lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere izin, lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerinin çakışması durumunda yardım vb konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır”. Bu görüşe öğretmenlerin ($\bar{X}=3.99$), yöneticilere göre ($\bar{X}=3.34$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Bu konuda yöneticiler, öğretmenlere lisansüstü öğrenim için izin verdiklerini, gerektiğinde yardım ettiklerini ileri sürerlerken, öğretmenler böyle olmadığını belirtmektedirler.

Göreve göre ve lisansüstü öğrenime göre görüşler arasında bir farklılık olmamasına karşın, bu iki faktörün ortak etkisi anlamlı bulunan üç ifade şöyledir:

1. “Öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sırasında yüksek lisansa özendirilmemesi de öğretmenin lisansüstü öğrenime daha az yönelmesinde bir etkindir”,
2. “Ortaöğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik (bütünleştirilmiş) tezsiz yüksek lisans programları ile 5 yılda öğretmen yetiştirmek (3.5 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu ve 4 yıl alan bilgisi üzerine 1.5 yıl öğretmenlik formasyonu) Türkiye koşullarına uygun bir karar değildir”,
3. “Ortaöğretimde bazı alanlarda tezsiz yüksek lisans programlarıyla (3.5+1.5 ya da 4+1.5 yıl), bazı alanlarda ise lisans programlarıyla (4 yıl) öğretmen yetiştirmek, aynı kurumda çalışan öğretmenler arasında ayırım yaratır”.

Araştırmanın bilgi toplama aracında yer alan diğer onsekiz ifadeyle ilgili olarak göreve ve lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olmadığı gibi, bu iki faktörün ortak etkisi de anlamlı bulunmamıştır: Böylece araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin bu maddelerde aynı görüşü paylaştıkları, birbirlerinden farklı düşünmedikleri anlaşılmaktadır.

Diğer Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırmanın 33. maddesinde “Öğretmenlerin lisansüstü öğrenimlerine ilişkin var olduğunu düşündüğünüz diğer sorunları lütfen yazınız” biçiminde sorulan açık uçlu soruya verilen yanıtlar kümelendirilerek Çizelge 3’te verilmiştir. Bu soruyu 203 kişiden 85 kişi (% 41.9) yanıtlamıştır. Burada belirtilen sorunlara ilişkin anketin diğer maddelerinde sorular olmasına karşın, araştırmaya katılanlar benzer sorunları burada da belirtmişlerdir. Buna göre en çok belirtilen sorun “Öğretmenlerin ekonomik sorunları, lisansüstü öğrenim yapmalarına engeldir” (12 kişi). Bunu izleyen ve en az beş kişi tarafından belirtilen sorunlar şunlardır: “Lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlere Bakanlık, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ya da çalıştığı okulda izin ve destek verilmemesi”, “Lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlerin tayinlerinin yapılmasında engel çıkması”, “Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmaya özendirilmemesi”, “Lisansüstü öğrenime öğrenci seçiminde yeterliğin önemsenmemesi (politik, referans vb etkilerin olması)”, “Lisansüstü öğrenimin getirilerinin bilinmemesi, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim konusunda bilgilendirilmemesi”, “Türkiye’de bilime, bilimsel düşünceye yeteri kadar önem verilmemesi”, “Öğretmenlerin aile düzeninin (örneğin çocuklarının okuması vb) lisansüstü öğrenime

engel olması”, “Öğretmenlerin kendilerini geliştirme kaygılarının olmaması, lisansüstü öğrenimini tamamlayan öğretmenin uygun yerde istihdam edilmemesi”dir.

Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ile öneriler ele alınmıştır.

Sonuçlar

Bu araştırmanın amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğretimine İlişkin Görüşler, Önem Sırası ve Yönetici ve Öğretmenlerin İfadelere Katılma Düzeyi İle İlgili Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara göre yönetici ve öğretmenler birlikte, öğretmenlerin lisansüstü eğitimi konusundaki 32 maddeden 9’una “tamamen”, 17’sine “çok”, 6’sına “orta düzeyde”, 1’ine “az” katıldıklarını belirtmişlerdir. Böylece, ankette yer alan 32 ifadeden 31’ine orta düzeyde, çok ve tamamen katılmışlardır. Bu ifadelerin herbiri, öğretmenlerin lisansüstü eğitimi ile ilgili bir sorun içerdiğinden, araştırmaya katılanların bu sorunların var olduğuna katıldıkları söylenebilir.

ÇİZELGE 3

AÇIK UÇLU SORU İLE ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ BELİRTİLEN DİĞER SORUNLAR

DİĞER SORUNLAR	f
1. Öğretmenlerin ekonomik sorunları, lisansüstü öğrenim yapmalarına engeldir	12
2. Lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlere Bakanlık, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ya da çalıştığı okulda izin ve destek verilmemesi	9
3. Lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlerin tayinlerinin yapılmasında engel çıkması,	8
4. Yüksek lisansa girişte yabancı dil aranması	7
5. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim yapmaya özendirilmemesi,	6
6. Lisansüstü öğrenime öğrenci seçiminde yeterliğin önemsenmemesi (politik, referans vb etkilerin olması)	6
7. Lisansüstü öğrenimin getirilerinin bilinmemesi, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim konusunda bilgilendirilmemesi	6
8. Türkiye’de bilime, bilimsel düşünceye yeteri kadar önem verilmemesi	5
9. Öğretmenlerin aile düzeninin (örneğin çocuklarının okuması vb), lisansüstü öğrenim için engel olması	5
10. Öğretmenlerin kendilerini geliştirme kaygılarının olmaması	5
11. Lisansüstü öğrenimini tamamlayan öğretmenin uygun yerde istihdam edilmemesi	5
12. Yönetim ve denetim görevlerinde bilimselliğin kabul edilmemesi, bu görevlere gelmek için en az yüksek lisans yapmış olma koşulunun aranmaması	4
13. Yurtdışında lisansüstü öğrenim yapmak için başvuranlarda yaş sınırlaması	4
14. Lisansüstü öğrenim yapan öğretmenin ücretli izinli sayılmaması	4
15. Lisansüstü öğretimle ilgili duyuruların Milli Eğitim Müdürlüklerine veya okullara yapılmaması	4
16. Yüksek lisans yapanlara derece verilmemesi, yüksek lisans yapmış olmanın ekonomik yönden cazip olmaması	4
17. Yöneticilerin eğitim düzeylerinin en az yüksek lisans olmaması	3
18. Yüksek lisansa girişte lisans not ortalamasının yüksek (en az 65) ve not bareminin de yüksek olması	3
19. Öğretmenlerin okuldaki yoğun ders yükü nedeniyle yüksek lisans için zamanının olmaması	3
20. Öğretmenlerin kendi bölümleri dışındaki yakın lisansüstü programlara kabul edilmemesi	3
21. Görev yapılan yerde lisansüstü öğretim kurumu olmaması	3
22. Yurtdışında ya da yurtiçinde lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlerin giderlerinin devletçe karşılanmaması, öğretmene maaş ve yolluk dışında para yardımı yapılmaması, yiyecek ve konaklamanın parasız olması	3
23. LES’in de ölçüt olarak alınması	2
24. Özellikle sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun önlisans mezunu olması	2
25. Lisansüstü öğrenimin yükseltilmeye dikkate alınmaması	1
26. Üniversitelerin bilim kurulu olarak işlev görmemesi	1
27. Lisansüstü öğretimde devamlının zorunlu olması	1
28. Öğretmenlerin yüksek lisans yaptığı bölüm dışından dersler alması, bölümler arası sorun yaratmaktadır	1
29. Öğretmenlerin lisans öğrenimlerinin yetersiz olması	1
30. Öğretmen yetiştiren fakültelelere öğretim elemanı alımında ölçüt olmayışı	1
31. Yurtiçi ve yurtdışı bütünleştirilmiş programlar yapılmaması	1

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğretimi Konusundaki Görüşlere Görev ve Lisansüstü Öğrenimin (Görmüş ya da Görmemiş Olmanın) Temel ve Ortak Etkileriyle İlgili Sonuçlar

Araştırma bulgularına göre onsekiz ifadeyle ilgili olarak göreve göre ve lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olmadığı gibi, bu iki faktörün (görev ve lisansüstü öğrenim) ortak etkisi de anlamlı bulunmamıştır. Böylece araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin bu maddelerde aynı görüşü paylaştıkları, birbirlerinden farklı düşünmedikleri anlaşılmaktadır. Sekiz ifadeye göreve göre görüşlerde bir farklılaşma yok iken, lisansüstü öğrenime göre görüşlerde bir farklılaşma vardır; bu iki faktörün ortak etkisi de anlamlı bulunmamıştır. Göreve göre görüşlerde bir farklılaşma olmamasına karşın, lisansüstü öğrenime göre farklılık olan ve bu iki faktörün ortak etkisinin anlamlı bulunduğu bir ifade vardır. Hem göreve göre, hem lisansüstü öğrenime göre farklılık olan ve bu iki faktörün ortak etkisinin anlamlı bulunduğu bir ifade vardır. Görev faktörüne göre görüşlerde farklılık olmasına karşın, lisansüstü öğrenime göre ve bu iki faktörün ortak etkisinin anlamlı bulunmadığı bir ifade saptanmıştır. Üç ifadeye göreve göre ve lisansüstü öğrenime göre bir farklılık olmamasına karşın, bu iki faktörün ortak etkisi anlamlı bulunmuştur.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre şunlar önerilebilir:

1. Milli Eğitim Bakanlığı, işgörenlerinin lisansüstü öğrenimi konusunda politikalarını belirlemeli, hangi alanda ne kadar öğretmenin lisansüstü öğrenim göreceği saptanmalıdır.
2. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmeleriyle ilgili mevzuat yeniden ele alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca aday öğretmenin, lisansüstü öğrenime devam etmesi engellenmemelidir. Lisansüstü öğrenim gören öğretmenin tayini, kesinlikle üniversiteye yakın bir okula yapılmalıdır.
3. Öncelikle öğretmenlerin ekonomik koşulları iyileştirilmelidir. Öte yandan lisansüstü öğrenimini tamamlayan öğretmenlere aylık ya da ek ders ücreti artışı daha yüksek olmalıdır. Ayrıca, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin öğrenim ve tez masraflarının Bakanlıkça desteklenmesi, öğrenim harcı alınmaması konusunda gerekli girişimlere başlanmalıdır.
4. Yurtdışına lisansüstü öğrenim amacıyla gönderilen öğretmenlerin seçimi, güvenilir, geçerli ve nesnel yöntemlerle yapılmalıdır.
5. Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen yabancı dil kursları nicel ve nitel olarak geliştirilmeli, öğretmenlerin yabancı dil eğitimleri için olanaklar yaratılmalıdır.
6. Lisansüstü öğretim; öğretim üyesi, altyapı vb koşulları elverişli olmayan üniversitelerde yapılmamalıdır. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim gördüğü üniversitelerde, öğretimin niteliğinin eşitlenmesine çalışılmalı, üniversitelerin lisansüstü öğretim kontenjanları artırılmalı, lisansüstü öğrenci seçiminde nesnellik ve tarafsızlık koşullarının ihlal edilmesi önlenmelidir. Ayrıca, üniversitelerde lisansüstü öğretim programının zamanı, öğretmenlerin durumlarına uygun düzenlenmelidir.
7. Okul ya da birim yöneticileri ile öğretmenler lisansüstü öğretim konularında Bakanlıkça bilgilendirilmelidir.
8. Lisansüstü öğrenim görmüş öğretmenlerin hangi görevlerde istihdam edileceği Bakanlıkça açıkça belirlenmelidir. Lisansüstü öğrenim, atama ve yükseltmelerde dikkate alınmalıdır. Bakanlık

merkez örgütü ile il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde eğitim bilimleri alanında uzmanlık gerektiren görevlerde (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Halk Eğitimi, Özel Eğitim) lisansüstü öğrenim gören işgörenler, görevlendirilerek değil kadrolu olarak çalıştırılmalıdır. Müfettiş ve yönetici atamada, Eğitim Yönetimi ve Planlaması alanında lisansüstü öğrenim yapmış olmak öncelik nedeni olmalıdır.

9. Yöneticiler, deneticiler, eğitim bilimleri uzmanları ve öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusunda yeni araştırmalar yapılabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Arıcı, Hüsnü. "Sosyal Bilimler Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim", **Bilim Adamı Yetiştirme: Lisans Üstü Eğitim**. Ankara: TÜBA Yayını, Bilimsel Toplantılar Serisi No: 7, 1997, s. 53-64.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. İkinci bası. Ankara: 1997.

Büyüköztürk, Şener. "Türk Yükseköğretiminde Araştırma Eğitimi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Karakütük, Kasım. "Türkiye'de Lisansüstü Öğretim, Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 1989**, Ankara: 1990, s. 505-528.

-----, "Lisansüstü Öğretimde Örgütlenme Modelleri ve Türkiye'deki Uygulamalar", **6. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi: 17-19.11.1999**. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, 17.11.1999, 15 sayfa (yayımlanıyor).

Karayalçın, Yaşar. "Türkiye'de Lisansüstü Eğitim", **Yükseköğretimde Değişmeler**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayını, 1989.

Oğuzkan, Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını, 1981.

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). **Bilim Adamı Yetiştirme: Lisans Üstü Eğitim**. Ankara: TÜBA Yayını, Bilimsel Toplantılar Serisi No: 7, 1997.

Varış, Fatma. **Türkiye'de Lisansüstü Eğitim: Sosyal Bilimlerde**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını No: 34, 1973.

-----, "Lisansüstü Düzeyde Eğitim Elemanı Yetiştirme", **Eğitim Bilimleri Sempozyumu: 5-6 Nisan 1994**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını No: 136, 1984, s. 49-54.